

1889-1890

D

8912a

50

A MAGYAR KIR.
ORSZÁGOS MINTARAJZISKOLÁNAK
ÉS
RAJZTANÁRKÉPZŐNEK
ÉRTESITŐJE

AZ 1889/90. TANÉVRŐL.

AZ INTÉZET CZÉLJA, SZERVEZETE ÉS TANTERVÉNEK,
VALAMINT
A RAJZTANÁRVIZSGÁLATI SZABÁLYZAT KIVONATÁVAL

KÖZLI

KELETI GUSZTÁV

IGAZGATÓ.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

1890.

TARTALOM.

	Lapszám
Az intézet célja és feladatai	5
Tanterv :	
I. Alakrajz és festés	5
II. Ékítményes rajz és festés	6
III. Építészet	7
IV. Szobrászat	8
V. Geometriai tanszak	9
VI. Festészeti bonczalaktan	13
VII. Műtörténelem	13
VIII. Nevelés- és oktatástan	13
IX. Francia nyelvtan	15
X. Rézkarcz	15
Kivonat az intézet alapszabályaiból és külön határozataiból	16
Az intézet tan- és segédszemélyzete	20
Az intézet taneszközei	22
A rajztanári és rajztanítói képesítő vizsgálatok rendje	24
Toldalék	31
Új szabályzat a rajztanításra képesítő vizsgálatokról	32
Az intézet rendes növendékeinek egyéves önkéntesi kedvezménye	44
Az év történetéből	45
Növendékek névsora az 1889/90. tanévben	48
Statisztikai adatok	51
Tudnivalók a jövő tanévre	54

MAGYAR KIRÁLYI ORSZÁGOS MINTARAJZISKOLA ÉS RAJZTANÁRKÉPZŐ

Budapesten, VI., Andrássy út 71. sz.

AZ INTÉZET CZÉLJA ÉS FELADATA.

A magyar királyi országos mintarajziskolának és rajztanárképzőnek feladata a jelenkor igényeinek és az ország szükségeinek megfelelő rajztanárok szakszerű kiképzése, valamint tehetséges ifjaknak, kik a képzőművészetek valamely ágára, különösen pedig a festészetre vagy szobrászatra szánják magukat, a hivatásukra szükséges ismeretek alapos megszerzésére alkalmat nyújtani.

Ezen céljainál fogva az intézet oktatást nyújt a képzőművészeteknek, alábbi tantervébe foglalt ágaiban, gyakorlati utmutatás és elméleti tanfolyamok segélyével.

TANTERV.

A M. KIR. ORSZ. MINTARAJZISKOLA ÉS RAJZTANÁRKÉPZŐ KERETÉBE
FOGLALVÁK A KÖVETKEZŐ TANTÁRGYAK ÉS GYAKORLATOK.

I. ALAK-RAJZ ÉS FESTÉS. (Figurális.)

I. OSZTÁLY.

Válogatott lapminták másolása. Domború főszminták rajzolása.
Hetenkint 10 órában.

II. OSZTÁLY.

Domború főszminták (fők) festése. Élő fejmintákról való rajzolás. Télen 10, nyáron 15 heti órában.

III. OSZTÁLY.

Antik szoborminták és egész alakú élő mintákról való rajzolás (akt.) E tanulmányok kiegészítéseül szolgálnak a bonczalaktani előadások és a gyors vázolás gyakorlása.

IV. OSZTÁLY.

Az élő fejminta festése. Elemi compositio-gyakorlatok stb. Télen heti 10, nyáron 15 órában. Ezen tanulmányokhoz csatlanak:

V. OSZTÁLY.

A *gyakorló festészeti szakosztály*, melyben csupán művésznövendékek számára és külön tanár vezetése mellett az alakrajz és festészet nagyobb terjedelemben, hetenkint 30—35 óráig taníttatik.

II. ÉKÍTMÉNYES RAJZ ÉS FESTÉS. (Ornamentika.)

I. OSZTÁLY.

Mintaszerű sík és domború ékítmények rajzolása, különös tekintettel a formaérvék és a kézbéli ügyesség fejlesztésére.

A különböző rajzszerék kezelésében, valamint a külön előadási módokban való gyakorlatok. Hetenkint 10 óra.

II. OSZTÁLY.

a) Elmélet. A díszítő elemek fejtegetése. Az ékítmény elmélete és összehasonlító alaktan.

b) Gyakorlat. Folytatása a rajzgyakorlatoknak domború mintákról, különös tekintettel a gyorsabban kezelhető, egyszerűbb előadási módokra. Vázolgas. Hetenkint 10 óra.

III. OSZTÁLY.

a) Elmélet. Előadásszerű tárgyalással: a stil. Elmélkedések a művészeti formák fejlődéséről a különböző nemzeteknél különböző korszakokban. Tektonika. Keramika. Szövés-fonás művészete.

b) Gyakorlat. Az intézet fősztvénny-, fénykép-, metszet- és könyvtárában őrzött művek ékítményes motívumainak tanulmányozása és vázolgas. Az országos iparmuzeumbeli eredeti műtárgyak felvétele. Egyszerűbb ékítményes részletekre és ilyenek összetételére terjedő compositio-gyakorlatok. Hetenkint 8 óra.

IV. OSZTÁLY.

a) Elmélet. Folytatólagos stiltani előadások.

b) Gyakorlat. Díszítményes feladatok kidolgozása. Önálló tervezgetés az iparművészet különböző ágai s a dekoratív építészet köréből, ú. m. szövetek, butorok, sgraffító, keramikai művek, fémöntvények és egyéb műtárgyak. Hetenkint 10 óra.

III. ÉPÍTÉSNET.

Az építészeti rajz- és stiltanulmányok, heti 8 órában, csak a III. osztályban kezdődnek. Szükséges előzményöket képezi a megelőző két osztályban szerzendő geometriai ismeret és rajzbeli gyakorlottság.

III. OSZTÁLY.

Műszaki rajzgyakorlatok, előkészítésül a műépítészeti alaktanra. Árnyékszerkesztés, intenzitási gyakorlatok.

a) *Elmélet.* A műépítészeti stílek fejlődésének ismertetése; azok elemzése és összehasonlítása.

b) *Gyakorlat.* Részletes tanulmányok rajzolása, különösen az ókori remek építészet köréből válogatott minták nyomán.

IV. OSZTÁLY.

a) *Elmélet.* A műépítészeti stílek folytonos ismertetése. Közép- és újabbkori építészet.

b) *Gyakorlat.* Tanulmányok rajzolása a középkori (román, góth) és újabbkori (renaissance, barok) építészet köréből vett jeles példák nyomán.

IV. SZOBRÁSZAT.

I. OSZTÁLY.

Mintázási gyakorlatok, különösen domború ékítményes minták, valamint az emberi test egyes részeit ábrázoló főszminták nyomán, ezek nagyságának megfelelő mérvekben. Hetenkint 6 óra.

II. OSZTÁLY.

Ékítményes mintázási gyakorlatok lapminták után és domborművű mintázási gyakorlatok teljes idomú főszminták nyomán, adott mérvék szerint. Hetenkint 6 óra.

III. OSZTÁLY.

Ékítményes mintázatok összetettebb rajzok szerint.

Mintázás antik vagy élő fejmintáról féldomború és teljes idomú végrehajtással.

Antik szoborművekről vagy természet után való mintázása az egész emberi alaknak, kisebbitett mérvben. Bonczalaktani mintázatok. Hetenkint 4 óra.

IV. OSZTÁLY.

Adott stilben tervezett ékítmények domború kivitele; az élő alaknak természet után való mintázása féldomború és teljes alakú végrehajtással. A fősöntés és agyagégetés körüli eljárás. Hetenkint 4 óra, csupán oly növendékek számára, kik a plasztikában alaposabb készültséget kívánnak szerezni.*

V. GEOMETRIA.

1. *Elemi geometria.*

Bevezetés és alapfogalmak.

A) PLANIMETRIA.

Heti 4 óra előadás és 2 óra rajzolás az I. osztály számára.

1. A *térelemek* (pont, egyenes) helyzeti vonatkozásai és az idomok képzése általában.
2. Az *alapidomok* (véges egyenes, kör, szög, öv) helyzeti és metrikus tulajdonságai.
3. A *főidomok*, és pedig:
  - α) az *egyenes vonalúak* (pont- és sugársor, tört egyenes, három-, négy- és sokszög) alkotó részei, projectivitása (congruentia, affinitás és axialis symmetria, hasonlóság és centrikus symmetria, collineatio és involutió), transversálisai és területe.
  - β) a *görbe és vegyes vonalúak*, és pedig:
    - a) A *kör*; vonatkozások a térelemek- és az előbb tárgyalt idomokra (projectivikus, potenciális, polárikus és harmonikus tulajdonságok), kerület és terület.

* A rajztanárjelöltek a mintázást csak két évig gyakorolják.

b) A kupszeletek elemei.

c) A cycloisok, evolvensok és az alkalmazott csigavonalak leírása.

Constructiv föladatok az egész tárgykörből.

B) STEREOMETRIA.

A stereometria az orthogonális ábrázolás előadásával van egyesítve és esetről-esetre tárgyalatik.

2. Ábrázoló geometria.

A) STEREOMETRIA ÉS ORTHOGONÁLIS ÁBRÁZOLÁS.

Heti 6 óra előadás és 2 óra rajzolás a II. osztály számára.

I. STEREOMETRIA.

1. A *térelemek* (pont, egyenes, sík) helyzeti vonatkozásai és az idomok képzése általában.
  2. Az *alapidomok* (kitérő [torz] egyenespár, pont és sík, egyenes és sík, lapszög, réteg, testszög) helyzeti és metrikus tulajdonságai.
  3. A *főidomok*, és pedig:
    - α) a *síklapúak* (szögletes testek) [hasáb, gúla és általános polyeder] alkotó részei, transversális síkjai, congruentiája és axiális symmetriája, hasonlósága és centrikus symmetriája, felülete és köbtartalma.
    - β) a *görbe és vegyeslapúak* (gömbölyű testek) [henger, kúp, gömb] alkotórészei, transversális síkjai, stb. — mint előbb.
- Constructiv feladatok az egész tárgykörből.

2. ORTHOGONÁLIS ÁBRÁZOLÁS.

1. Bevezetés és alapfogalmak. Ábrázolás egy és több képsíkon; a felező síkok.
2. A térelemek ábrázolása.
3. A térelemek relativ vonatkozása, különösen metszések, távolságok és szögek.
4. A sík idomok ábrázolása.
5. A testek (hasáb, gúla, henger, kúp, forgás, testek) ábrázolása; relativ vonatkozások a térelemekkel és egymással.
6. Megvilágítási szerkesztések, u. m. vetett és saját árnyék, a megvilágítás intenzitása.
7. Idomok helyzettranszformációi; képsíktranszformációk.
8. Az orthogonális és klinogonális axonometria elemei.
Constructiv feladatok az egész tárgykörből.

Jegyzet. A 6. és 7. pontban foglaltak alkalmilag tárgyaltnak.

B) CENTRÁLIS ÁBRÁZOLÁS (PERSPECTIVA, LÁTSZATTAN.)

Heti 2 óra előadás és 2—8 óra rajzolás, a III. és IV. osztály számára.

Bevezetésül: látszati képek szerkesztése az orthogonális ábrázolási mód alapján.

1. ELMÉLETI RÉSZ.

1. A térelemek (pont, egyenes és sík) *centrális ábrázolása és helyzeti megállapítása* egy síkon.
2. A térelemek *helyzeti vonatkozásai*: metsző egyenesek, két sík metszése. Vegyes helyzeti feladatok.
3. A térelemek *méretes vonatkozásai*: szöghajlásuk a képsík iránt, síkban fekvő elemek forgatása, valódi nagyságok megállapítása, egyenesek osztása, adott osztás átvitele osztó egyenesek által, az osztási kör; az egyenesnek és a síknak szög szerinti vonatkozása. Síkok hajlási szögei, síkok elhelyezése adatok szerint.

4. Segédműveletek korlátolt képsíkon: összevonási középpont alkalmazása, összevont segédkép, egyenlőközű egyenesek képeinek szerkesztése enyészőpont használása nélkül.
5. Különböző mértékegységek és lépték rendszerek alkalmazása, hálók.
6. Az elnyúlások és visszás helyzetek határai.
7. A kör és más sík görbék centrális ábrázolása.

II. GYAKORLATI RÉSZ.

Heti 2—8 óra rajzolás leginkább a IV. osztály számára.

1. Ékített síkok centrális ábrázolása.
2. Síkok által határolt testek, forgási testek, testcsoportok ábrázolása.
3. Az építészet köréből vett tárgyak.
4. Árnyékszerkesztés természetes és mesterséges világítás feltétele mellett.
5. Tükörképek a tükör síkjának különböző állásai mellett.
6. Adott látszati képek kifejtése (visszafejtése) és hibáinak javítása.
7. Látszati képek tervezete.

3. Geometriai módszertan.

Heti 2 óra előadás a IV. osztály számára.

1. A rajzoló geometria tananyagának módszeres kezelése a középiskola 4. alsó osztályában és a polgári iskolában, különös tekintettel az előadási képesség fejlesztésére.
2. Próbaelőadások.
3. A geodäsia és a situatio-rajzolás elemei egybekötve gyakorlati mérésekkel a mezőn.
4. A legszokásosabb geographiai fokhálózatok szerkesztése.
5. A számtan tanításának módszere a középiskola I. és II. osztályában.

VI. FESTÉSZETI BONCZALAKTAN.

I. ÉS II. OSZTÁLY.

Hetenkint 1 óra.

Az emberi test külalakját meghatározó csontok, inak, izmok idomai, kölcsönös aránya és mozgása törvényeinek magyarázata és rajzolása, fali ábrák, boncztani készülékek és az élő természetből vett minták nyomán.

VII. MŰTÖRTÉNELEM.

II., III. ÉS IV. OSZTÁLY.

Hetenkint 3—4 óra előadás és 2 órában az országos képtárak és gyűjtemények látogatása a szaktanár vezetése és magyarázata mellett.

Összefoglaló képe a művészileg szép eszményének, a mint az a különböző népeknél, különböző korszakokban az építészet, festészet és szobrászat, valamint a magasabb műipar termékeiben nyilvánult.

A régi keleti népek, valamint Görögország és Róma, utóbb a középkor és a renaissance műtörténelme.

VIII. NEVELÉS ÉS OKTATÁSTAN.

A) ÁLTALÁNOS NEVELÉSTAN

A III. OSZTÁLYÚ RAJZTANÁRJELÖLTEK SZÁMÁRA.

Heti 1—2 órában.

A nevelés fogalma és a neveléstan felosztása. A testi nevelés körében szem előtt tartandó szabályok, különös tekintettel az iskolai egészségtanra. *Az értelmi nevelés körében követendő főbb szabályok ismertetése, kapcsolatban a szemlélődő, képzetalkotó,*

gondolkozó, emlékező és képzelődő lelki tehetségeknek tüzetes leírásával, a logika tételeinek ismertetésével. A *kedély-neveléstan* föltételei, összeköttetésben a különféle érzelmek, hangulatok és indulatok leírásával, különös tekintettel a szépízlés fejlesztésére vonatkozó szabályokra.

Az *erkölcsi nevelés* körében érvényesítendő szabályok, az ösztönöknek, vágyaknak, hajlamoknak, szenvedélyeknek, a vérmérsékletnek és az egyéni jellemvonásoknak ismertetésével kapcsolatban. Az iskolai nevelés és fegyelemtartás tételei kellő tekintettel az egyes iskolák növendékeinek erkölcsi fejlettségére és a nemzeti nevelés követelményeire. Az iskolai nevelésre és fegyelemtartásra vonatkozó irodalomnak rövid áttekintése és a közoktatásügyi kormány által kiadott s ezen teendőkre vonatkozó rendeletek ismertetése.

B) ÁLTALÁNOS OKTATÁSTAN

A IV. OSZTÁLYÚ RAJZTANÁRJELÖLTEK SZÁMÁRA.

Heti 1—2 órában.

Az oktatástan fogalma és felosztása. Az oktatás körében szem előtt tartandó főelvek és az ezekből származó szabályok ismertetése.

Az *iskolai oktatás* célja tekintettel az egyes tanintézetek feladatára. A tananyag megállapítására vonatkozó általános oktatástani szabályok ismertetése, különös tekintettel az egyes iskolák számára készült *tantervek* azon részleteire, a melyek a rajzolás tanítására vonatkoznak. A *tanmenetek* megállapítására vonatkozó általános szabályok. A *tanalakoknak*, nevezetesen a közlő vagy előadó tanalaknak, az előmutató, a kikérdező, a kifejtő, az önoktató és az emlékeltető tanalaknak ismertetése és az ezekre vonatkozó oktatástani tételek. Az egyes tanítási órák helyes felhasználására vonatkozó oktatástani szabályok. Az oktatástanra vonatkozó irodalom ismertetése, különös tekintettel a rajztanítás

módszerének fejlődését feltüntető művekre. — A magyar közoktatásügy fejlődésének rövid története, kapcsolatban az általános neveléstörténet főrészeleteinek ismertetésével. — A kormány által kibocsátott módszertani utasítások ismertetése.

IX. FRANCZIA NYELVTAN.

Alsóbb tanfolyam, kezdők számára. Hetenkint legalább 2 órában.

Felsőbb tanfolyam, haladottabb növendékek számára. Hetenkint legalább 2 órában.

Ezen francia tanfolyamban — mely minden kötelezettség nélkül az 1885—86. tanévben nyílt meg — a m. kir. mintarajziskola és a m. kir. iparművészeti iskola növendékei, ismereteik foka szerint két csoportra oszolva, közösen vesznek részt.

X. RÉZKARCZ.

Rendkívüli tanfolyam oly festésznövendékek részére, kik magukat grafikai tanulmányaik mellett a sokszorosító művészet ezen ágában is gyakorolni óhajtják.

KIVONAT

AZ INTÉZET ALAPSZABÁLYAIBÓL ÉS KÜLÖN HATÁROZATAIBÓL.

(Az intézet céljait és feladatait lásd az 5. lapon.)

Az intézeti tanulók, külön céljaikhoz képest vagy a rajztanárképző, vagy a mintarajziskola növendékeiül iratnak be.

A rajztanárképzőnek teljes tanfolyama 4 évre terjed.

A művésznövendékek tanfolyama nincs az évek bizonyos számához kötve. A mennyiben valamely művésztanuló három éven túl akarná az intézetet látogatni, annak megengedése a tanári kar határozatától függ.

A középiskolai rajztanárjelöltekre nézve a befogadás föltétele a középiskolai érettségi bizonyítvány felmutatása.

Az alsóbb fokú rajztanítójelöltek fölvételére szükséges, hogy valamely középiskolai vagy polgári iskola hat osztályát végezték legyen, vagy az elemi tanítói oklevelet előmutassák.

A művésznövendék fölvételére megkivántatik, hogy a teljes polgári iskolát vagy a középiskolának legalább hat osztályát végezte legyen.

Oly jelentkezők, a kik felöltő hivatást tanúsítanak, az igazgatóság véleményezése alapján, miniszteri engedélylyel fölvehetők akkor is, ha a közép- vagy polgári iskolának csupán négy osztályát, de jó sikerrel, végezték.

Mind a rajztanárjelöltek, mind a művésznövendékek fölvételének közös föltételei:

- a) a 16-ik korév betölte;
- b) ép látérzék;

c) némi gyakorlottság a szabadkézi rajzolásban, melynek kellő foka külön fölvételi vizsgálat útján igazolandó.

A fölvétel általában ideiglenes jellegű, s csak félévi látogatás és ezalatt kitüntetett szorgalom és tehetség alapján történik a végleges fölvétel.

A gyakorlati szakok tanfolyamaiban, míg a helyiség engedi, nők is vehetnek részt, ha a szabadkézi rajzolásból kivánt előkészültséget fölvételi vizsgálat útján igazolták.

Az új tanulók fölvétele minden tanév kezdetén, szeptember hó elején eszközöltetik. A tanév folyamában a fölvétel csak igen méltányolandó okok alapján és kivételesen engedélyeztetik.

A rajztanárjelöltek a képzőben végzendő tanfolyamok befejezése után képesítő vizsgálatra bocsáttatván, annak sikere szerint rajztanári vagy rajztanítói oklevelet nyernek.

Az ösztöndíjas rajztanárjelöltek a képesítő vizsgálatnak magukat alávetni kötelesek.

A rajztanárvizsgálatok rendjét és módját külön szabályzat állapítja meg.

Az intézeti növendékek művei két-két évenként közszemlére kiállítatnak az iskola helyiségeiben.

A tanév szeptember hó elején kezdődik s június hóban végződik. Június hava közepétől annak végeig a képesítő gyakorlati és zárt írás- és szóbeli vizsgálatok tartatnak.

Az intézet minden tanítványa minden tanév elején beiratási díjúl 2 forintot fizet az intézeti könyvtár gyarapítására.

A rendes növendékek egész évi tandíja 10 forint. A vendéglátogatók tandíja magasabb, s időről időre a viszonyokhoz képest állapíttatik meg.*

Szűk körülményű, tehetséges és szorgalmas növendékek a tandíj fizetése alól fölmentethetnek.

A tandíjak az állampénztárba folynak.

* Az 1886—87-ik tanévtől kezdve — további intézkedésig — a vendéglátogatók egész évi tandíja miniszteri rendelet útján 40 forintban állapíttatik meg.

Az intézet szegényebb sorsú tehetségesebb növendékei, különösen pedig a rajztanárjelöltek számára rendelt állami ösztöndíjak elnyerésére évenként nyilvános pályázat hirdettetik.

A pályázati föltételek rendszerint a következők:

1. Hitelesen igazolandó:

a) hogy a pályázó ép látérzékű s legalább 16 éves korát már betöltötte;

b) hogy készütség tekintetében az intézetbe fogadás fentebb jelzett általános föltételeinek megfelelni képes.

2. A rajztanárjelöltek közül előjoggal birnak az oly pályázók, kik már érettségi vizsgálatot tettek, vagy netalán magasabb körű tanulmányokat végeztek.

3. A készütség kellő foka eshetőleg külön vizsgálat után igazolandó.

4. Az ösztöndíj (rendszerint 300 frt) csak egy évre adományoztatik; tovább élvezete a tanév folyamában s az évi vizsgálatok után kitüntetett haladástól függ.

5. A kellően fölszerelt kérvények, rajzmunkálatok mellékletével, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez címezve, az évenként szabályszerűen kihirdetett határidőig a m. kir. rajztanárképző igazgatójához nyújtandók be. (Budapest, VI., Andrássy-út 71.)

A pályázat eredményét a tanártestület bírálja meg s ennek indokolt javaslata alapján a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter határoz.

Itt megjegyztetik, hogy az intézetbe belépő új növendék az első évben sem tandíjelengedésre, sem ösztöndíjra nem számíthat.

Az állami ösztöndíjas rajztanárjelölt, mielőtt az ösztöndíj számára folyóvá tétetnék, térítvényt ír alá, mely által az államsegély kedvezményével kapcsolatos kötelezettségek hű teljesítése iránt fogadást tesz.

Az állami ösztöndíjas rajztanárjelöltek a képesítő vizsgálat kiállása s az oklevél kinyerése után nem tarthatnak már ennél fogva jogot valamely állami tanintézetnél leendő alkalmaztatásra; ha ellenben valamely nyilvános iskolához rajztanárokkul vagy

rajztanítókul a vallás- és közoktatásügyi miniszter részéről kinevezetnek, a kinevezést elfogadni s a rájuk bízott tanszéket a rendes illetmények élvezete mellett legalább három évig ellátni kötelesek, különben pedig az ösztöndíjat visszafizetni tartoznak.

A szorgalom élesztése és a haladás kitüntetése végett minden tanév végével jutalomdíjak osztatnak ki (idáig érczpenzben) a legjelesebb növendékek között.

Művésznövendékek, vagyis olyanok részére, kik csupán valamely művészeti ágban (festészetben, szobrászatban) óhajtják magukat kiképezni, szintén — évenként összesen 1500 frtra menő — ösztöndíjak adományoztatnak.

AZ INTÉZET TAN- ÉS SEGÉDSZEMÉLYZETE

AZ 1888—1889-IKI TANÉVBEN.

Igazgató:

KELETI GUSZTÁV, királyi tanácsos, a m. tud. akadémia és a Kisfaludy-társaság tagja, a Ferencz József-rend lovagja, Officier de l'instruction publique, az orsz. közoktatási és az orsz. képzőművészeti tanács, valamint a szerzői jogi állandó szakértő bizottság tagja, a «műpártolók körének» választmányi tagja, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság elnöke, az orsz. képzőművészeti társulat alapító- és választmányi tagja, e. i. egyúttal igazgatója.

Tanárok:

1. LOTZ KÁROLY, akad. képiró, a gyakorló festészeti szakosztály tanára, a Ferencz József-rend és a III-ad oszt. vaskorona-rend lovagja, a bécsi cs. kir. művészeti akadémia tiszteleti tagja, az országos képzőművészeti tanács és a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja.

2. SZÉKELY BERTALAN, akad. képiró, az alaki (figurális) rajz és festészet rendes tanára, valamint a fest. boncztan előadója, a Ferencz József-rend és a francia becsületrend lovagja, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja.

3. GREGUSS JÁNOS, akad. képiró, az alaki (figurális) rajz és festészet rendes tanára.

4. SCHULEK FRIGYES, építész, az építészeti rajz és stiltan rendes tanára, valamint a látszattannak előadója, a Ferncz József-rend lovagja, a hazai műemlékek országos bizottságának építésze, a bécsi «Bauhütte» alapító, a m. mérnök- és építészegylet alapító- és választmányi, a m. régészeti és anthropologiai társulat választmányi, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja, a budavári főegyház vezérépítésze.

5. NADLER RÓBERT, műépítész-festész az ékítményes és iparművészeti rajz rendes tanára.

6. Ifj. VÁRDAI SZILÁRD, okl. rajztanár, a m. kir. iparművészeti iskola rendes tanára, az ékítményes rajzolás r. k. tanára, a szemléleti látszattan (mint előkészítő tanf.) előadója, s e. i. sz. az intézeti könyv- és metszettár őre.

7. STROBL ALAJOS, akad. szobrász, a kor. arany érdemkereszt tulajdonosa, a mintázás r. k. tanára, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság póttagja, az orsz. képzőművészeti társulat választmányi tagja.

Kültanárok:

8. Dr. PASTEINER GYULA, tud. egyetemi ny. rendes tanár, a magyar iparművészeti társulat titkára, a «Művészi Ipar» című folyóirat szerkesztője, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja stb. mint a műtörténelem előadója.

10. PÓRSZÁSZ JÓZSEF, okl. mérnök és m. kir. főreáliskolai r. tanár, az orsz. közoktatási tanács, a középtanodai tanáregylet és a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja; — előadja az elemi és ábrázoló geometriát és a geometriai módszertant.

11. PÉTERFY SÁNDOR, a budapesti áll. polg. tanítónőképezde r. tanára, az «Eötvös» segély-egylet elnöke, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság póttagja stb., mint a nevelés- és oktatástan előadója.

12. ARÁNYI MIKSA, bölcsészeti és jogtudor, «Officier de l'Academie», középtanodai okl. tanár, mint a francia nyelvtan előadója.

Számvevő:

GROBETTY LAJOS, m. kir. számtanácsos.

Tollnok:

Dr. KAMPIS JÁNOS, m. kir. belügyminiszteri számtiszt.

Szolgaszemélyzet:

1. HERSITZ KÁROLY, egyuttal házi gondnok.
2. HENLE FERENCZ.
3. HUSZÁR JÓZSEF.
4. DOBROVITS MIHÁLY.
5. STEFKÓ PÉTER, gépész-fűtő.

AZ INTÉZET TANESZKÖZEI.

a) LAPMINTÁK.

1. Az egyes szakosztályok tanárai által készült ékítményes és stiltani, építészeti, távlati és boncztani fali táblák.
2. Építészeti műemlékek, iparművészeti tervrajzok, szoborművek és a régi és újabb mesterek jelesebb compositióinak rézmetszetű és fényképmásolatai (nem másolás, hanem csupán tanulmányozás céljára).

b) DOMBORÚ MINTÁK.

1. Régi és újabbkori jeles szoborminták és fejminták, valamint egyes testrészek természet után készült fősöntvényei.

2. Régi és újabbkori jeles ékítmények és építészeti részletek főszoztvényei.

3. Az élő (fej- vagy alak-) minta. Élő férfiak és nők, kik előzetes alku szerint naponként több órán át, meghatározott díjazás fejében mintául állanak és ülnek a növendékek előtt. (Az intézetnek élő minták díjazására fordított évi költsége kétezer forint.)

c) VEGYES TANESZKÖZÖK ÉS KÉSZÜLÉKEK.

Ide tartoznak a távlati készülékek, geometriai testminták, boncz-tani praeparatumok s az iskolával szomszédos «műcsarnok»-ban elhelyezett országos iparművészeti muzeumból tanulmány céljaira időnkint kiszemelt és átengedett műtárgyak stb.

d) A KÖNYVTÁR

tartalmazza: 1. a kül- és belföldi jelesebb szakfolyóiratok többjeit; 2. a képzőművészet és magasabb műipar, valamint a sokszorosító művészetek történelmére, fejlődésére, a műszaki eljárásokra, valamint a képzőművészet különböző ágainak segédtudományaira vonatkozó forrásműveket és kézikönyveket, mely szakművek köréből az intézet évi javadalmazásához és szükségletéhez képest folyvást gyarapíttatik. A könyvtárról — a lefolyt tanévben eszközölt szakszerű rendezés alapján — az 1889. évi deczember 31-iki állapotot feltüntető új, teljes alapleltár készült, melynek adatai szerint a könyvtárban jelenleg 3462 kötet és 24,717 drb. műlap őriztetik, összesen 46,451 frt 5 kr. értékben.

A könyvtár olvasótermét az intézet növendékei — e célra kijelölt órákban — ismereteik gyarapítása végett sűrűn látogatták.

A RAJZTANÁRI ÉS RAJZTANÍTÓI KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATOK RENDJE.*

1878-BAN ÉRVÉNYBE LÉPETT A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. K. MINISZTERNEK
KÖVETKEZŐ RENDELETE.

Oly végből, hogy egyrészt a középiskolai és tanítóképzői rajztanárságra, másrészt a polgári iskolai, felső nép- és elemi népiskolai rajztanítóságra készült jelöltek képesítő vizsgái lehetőleg egyenlő elvek alapján, egyöntetű módozatok között megtartassanak, a vallás- és közoktatásügyi miniszter szükségesnek találta, a gymnasiumi rajztanárjelöltek tanképességének megvizsgálására vonatkozólag 1869-ben kiadott s eddig érvényben volt szabályzatot érvényen kívül helyezni és ezek helyébe a rajztanári és rajztanítói képesítő vizsgálatok alább következő új rendjének életbeléptetése mellett a gymnasiumi és reáliskolai rajztanárjelöltek képesítési vizsgáinak összes ügyeit a m. királyi országos mintarajziskola és rajztanárképző, illetőleg az új vizsgálati rend 2-ik szakasza értelmében megalakított vizsgáló bizottságra átruházni oly módon, hogy ezen új vizsgálati rend határozmányaival ellentétben levő minden előbbi intézkedés, ép úgy, mint az 1869. évről való miniszteri rendelet, mely a vidéki rajztanároknak bizonyos körülmények között kivételesen megengedte, hogy zárt helyi feladványaikat is tartózkodásuk helyén kidolgozhassák, megszüntnek tekintendő.

* Az itt közölt vizsgálati rendet már valószínűleg a jövő évben új szabályzat fogja felváltani, melyre nézve l. a következő fejezetet. (32. l.)

A vizsgálati rend hiteles szövegéből a következő kivonatot közöljük:

A RAJZTANÁRI ÉS RAJZTANÍTÓI KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATOK RENDJE.

1. §.

Mindaz, ki valamely nyilvános tanintézetnél, úgymint állami vagy községi, felső vagy középiskolánál, tanítóképzőnél, polgári iskolánál, avagy felső néptanodánál rajztanári vagy rajztanítói minőségben alkalmaztatni kíván, magát képesítő vizsgálatnak alávetni köteles.

2. §.

A VIZSGÁLÓ BIZOTTSÁG.

A rajztanár- (tanítói-) vizsgálatok megtartására külön bizottság alakíttatik.

Ez, a rajztanárképezde igazgatójának, esetleg helyettesének elnöklete alatt áll: az intézet négy tanárjából, s az országos képzőművészeti tanács javaslatára, a gyakorló képzőművészek és más tanárok köréből, a vallás- és közoktatásügyi miniszter által kinevezett négy bizottsági tagból.*

E bizottság ötös tanácsban, melyben két rajztanárképző tanárnak és két más tagnak kell jelen lennie, határoz.

Szavazatok egyenlősége esetén az elnök szava dönt.

Külön hivatalos pecséttel él, melyen Magyarország koronás czimere ily felirattal «A m. kir. Rajztanárvizsgáló Bizottság Pecsétje 1878.» — ábrázoltatik.

3. §.

JELENTKEZÉS VIZSGÁLATRA.

Mindenki, a ki a vizsgálatra bocsáttatni kíván, e végre a bizottság elnökéhez szabályszerűen fölszerelt s bélyegelt (50 kr.) folyamodvánnyal járulni tartozik.

* A vizsgáló bizottság újabb miniszteri rendeletek folytán jelenleg 12 tagból áll.

Ezen folyamodványhoz melléklendők :

a) az illetőnek rövid életrajza, melyben különösen kiképeztesésének menetét, fő irányát és azon időt, melyet kiképzésére fordított, kell jeleznie.

Egyuttal ki kell jelentenie: vajon középiskolai vagy tanítóképzői rajztanárságra (felső fokú) avagy rajztanítóságra (alsó fokú) kívánja-e magát képesíttetni;

b) az életrajzhoz csatolandók a tanulmányi és egyéb bizonyítványok, melyek azt, hogy a vizsgálandó a megkívántató általános műveltséggel bír, igazolni hivatvák;

c) a mértani, építészeti és szabadkézi rajz köréből való dolgozatai;

d) ha az illető közszolgálatban áll, közvetlen előljáróságától, különben pedig a közhatóságtól kibocsátott erkölcsi bizonyítványa.

Melléklendők végül még azon bizonyítványok is, melyek valamely tanintézetnél netalán rajztanítói minőségben tett működéséről tanúskodnak.

4. §.

A VIZSGÁLATOK TÁRGYAI.

A képesítő vizsgálat tárgyai:

a) alakrajz (figurális);

b) ékítményes és iparművészeti rajz és tervezés;

c) építészeti rajz és stíltan;

d) mintázás;

e) elemi geometria; vetülettan;

f) árnyék- és látszattan (perspektiva);

g) műtörténelem;

h) bonczalaktan;

i) geometriai módszertan;

j) nevelés- és oktatástan.

5. §.

A MEGKIVÁNTATÓ KÉPESSÉG MÉRTÉKE.

Középiskolai avagy tanítóképezdei rajztanárságra való képesítéshez a m. kir. rajztanárképző teljes 4 évi tanfolyamának tantervében foglalt ismeretkör, rajztanítóságra pedig (polgári iskolák, felső nép- és elemi néptanodák stb.) a három évi tanfolyamra kiszabott ismeretkör mérvadó.*

6. §.

A VIZSGÁLAT ALAKJA.

A vizsgálat rendszerint három részből áll: a házi dolgozatokból a zárt helyi és a szóbeli vizsgálatból.

I. A *házi dolgozatokra* szánt feladatok rendszerint az elméleti szakok köréből választandók s ezek írásbeli megfejtésére 6—8 heti határidő engedélyezhető.

Feladványok a gyakorlati szakokból csak azon esetekben tűzendők ki, ha a beküldött rajzmutatványok az előzetes bírálat alapjául el nem fogadtathatnának.

Ha a beküldött házi dolgozatok kielégítőnek tapasztaltak, akkor a jelölt:

II. A *zárt helyi vizsgálatra* bocsáttatik, mely szintén elméleti és gyakorlati részre szakad.

Az elméleti zárt helyi vizsgálatnak, mely folytonos hivatalos felügyelet alatt megy végbe, tárgyát rendszerint a geometriai szakok-

* A vizsg. rend ezen §-a újabb miniszteri rendeletek útján oda módosított, hogy a 4 évi tanfolyam ismeretköre a polg. iskolai rajztanítójelölttől is megkivántatik; ez azonban képesítő vizsgálatra bocsáttatik akkor is, ha előzetesen a középiskolának csupán 6 osztályát vagy a teljes 6 osztályú polg. iskolát végezte; míg a felső fokú képesítő vizsgálatra való bocsáttatásnak föltétele az, hogy a jelölt az érettségi vizsgálatot előzetesen megállotta legyen.

ból választott feladványok képezik, melyek egy napon legfőlebb tíz órai munkaidő alatt írásban fejtendők meg.

A gyakorlati tárgyak :

- a) a figurális rajz,
- b) az ékítményes rajz,
- c) az építészeti rajz,
- d) a mintázás.

A zárt helyi vizsgálatra ezen szakokból egy-egy nap, illetőleg tíz órai munkaidő fordítható.

III. A *szóbeli vizsgálatok*. Tárgyukat az elméleti szakok mindegyikéből fölteendő kérdések képezik, melyekre a jelöltek élő szóval felelnek.

A szóbeli vizsgálatra csak azon jelölt bocsáttatik, kinek írásbeli és zárt helyi dolgozatai a birálatot megállották.

Egy tantárgyból egy jelöltnek legfőlebb három önálló tételt lehet fejtegetés végett föladni.

Következik végül :

IV. A *próba előadás*. Célja a módszeres tanképesség igazolása. Tárgya az előttevaló napon a vizsgálandóval oly végből közöltetik, hogy az előadásra előkészülhessen.

7. §.

FÖLMENTÉS A VIZSGÁLAT EGYIK VAGY MÁSIK TÁRGYA ALÓL.

Ha a vizsgálandó életrajzához oly dolgozatokat mellékel, melyekre nézve kétség nem támadhat, hogy azok csakugyan saját dolgozatai, akkor a vizsgáló bizottság belátásától függ azokat házi dolgozatokul elfogadni, vagy pedig a 6. §. értelmében való eljárásra utasítani.

A m. kir. rajztanárképzőnek azon növendékei, kik az előszabott teljes tanfolyamot elvégezték, s kiknek szakképzettsége felől a vizsgáló bizottság kimerítő tudomással bír, a házi dolgozatok, valamint a gyakorlati zárt helyi vizsgálatok alól fölmenthetők.

8. §.

A képesítő vizsgálatok a budapesti m. kir. rajztanárképzőnek helyiségeiben (VI. ker., Andrássy-út 71. sz. a.) évenként egyszer tartatnak meg.

A zárt helyi vizsgálatok alkalmával a felügyeletet a vizsgáló bizottság e végre kiküldött tagjai felváltva gyakorolják.

9. §.

RAJZTANÁRI (TANITÓI) OKLEVÉL.

A ki a próbatétet sikerrel kiállotta, az a vizsgálat mérvéhez és eredményéhez képest rajztanári (vagy rajztanítói) oklevelet nyer, melyet az elnök s a vizsgálati bizottság tagjaiból választott jegyző ír alá.

Az oklevélben felsorolandók a vizsgálat tárgyai, azon fokozat jelzésével (jeles, jó vagy elégséges), melyet a vizsgált az egyes tárgyakból kiérdemelt.

Az oklevél alakszerűségét a vallás- és közoktatásügyi m. királyi miniszter állapítja meg.

10. §.

A VIZSGÁLAT ISMÉTLÉSE.

Ha a jelölt a vizsgálat fonalán képzettségének elégséges jeleit nem adta, csakis a vizsgálat napjától számítandó egy év alatt bocsáttathatik ismétlő vizsgálatra.

Ha ekkor sem felelne meg feladatának, egy, esetleg két további évre visszautasíthatatik:

A ki a harmadízben megkísérlett próbatéten sem képes elégséges eredményt felmutatni, az többé vizsgálatra nem bocsáttathatik.

A vizsgálatról bizonyítvány még azon esetben is adható ki, ha az illető a vizsgálatot jó eredmény nélkül tette volna le.

Ez esetben azonban azon körülmény is valjon csak bizonyos időre vagy végkép visszautasított, mindenkor fölemlítendő.

11. §.

ILLETÉK.

A vizsgálat díja husz forint, mely a vizsgálat megkezdése előtt az elnök kezeihez nyugta mellett lefizetendő. Ezen díjtól fölmentésnek nincs helye.

Ismétlő vizsgálat alkalmából, vonatkozzék ez bár csak egy vagy több tárgyra is, a teljes vizsgálati díj mindannyiszor fizetendő.

12. §.

ÜGYVEZETÉS.

A vizsgálatról rendes jegyzőkönyvek vétetnek fel, melyek a jelenvolt vizsgálati biztosok által aláírandók s az iskolaév végén az elnök jelentése kíséretében, eredetben a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez fölterjesztendők.

Ezen jelentéshez a vizsgálatokra bocsáttottak és oklevelet nyertek jegyzéke táblás kimutatásban csatolandó.

TOLDALÉK.

A rajztanári és a rajztanítói képesítő vizsgálatokra évenként márczius hó közepéig kell jelentkezni. A szóbeli és zárt vizsgálatok rendszerint június hó közepétől annak végeig szoktak megtartatni.

A vizsgáló bizottság jelenleg a következőleg van alakítva :

Elnök:

KELETI GUSZTÁV, az orsz. mintarajziskola igazgatója.

Tagok:

LOTZ KÁROLY és	} Orsz. rajztanárképezdei tanárok.	} az alak festés, rajz és boncztan számára		
SZÉKELY BERTALAN				
SCHULEK FRIGYES			építési rajz és látszattan	“
STROBL ALAJOS			mintázás	“
PÓRSZÁSZ JÓZSEF			a geometriai szakmák	“

Továbbá kültagokul, kiknek működése egyuttal a kir. biztos teendőit pótolja, a vallás- és közoktatásügyi miniszter az országos képzőművészeti tanács javaslatára kinevezte a következő szakférfiakat:

FÖLSER ISTVÁN, műegyetemi r. tanárt a mértani,

RAUSCHER LAJOS, műegyetemi r. tanárt az építészeti és iparművészeti,

STEINDL IMRE, műegyetemi r. tanárt a műépítészeti szakma képviselőjére; továbbá:

Dr. PASTEINER GYULA, egyet. ny. r. tanárt a műtörténelmi és

PÉTERFY SÁNDOR tanárt, a pædagogiai szakmák számára.

ÚJ SZABÁLYZAT A RAJZTANÍTÁSRA KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATOKRÓL.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr ő nagyméltóságának kezdeményéből a rajztanárképzés és képesítés újabb rendezése ügyében működő szaktanácskozmány részéről kiküldött albizottság a rajztanár- és rajztanítóképzésre vonatkozó szabályzat tervezetével elkészült, úgy hogy az a szaktanácskozmány legközelebbi összes ülésének bemutatható, honnan a nagyméltóságú miniszteriumhoz fog jóváhagyás végett fölterjesztetni.

Minthogy pedig a szabálytervezet a további tárgyalások folyamán alig fog lényeges változást szenvedni, annak teljes szövege — tekintettel arra, hogy a jóváhagyandó szabályzat minden valószínűség szerint már a legközelebbi képesítő vizsgálatoknál alkalmaztatni fog — felsőbb engedély alapján tájékoztatásul már ezuttal közöltetik.

A szabálytervezet szövege a következő:

1. §. Nyilvános magasabb fokú tanintézeteknél, úgymint középiskolánál, tanítóképzőnél, felső nép- és polgári iskolánál, felsőbb leányiskolánál és ipariskolánál rajztanár vagy rajztanítóul (rajztanító-nőül) rendszeresített minőségben csak szabályszerűen képesített egyének alkalmazhatók.

2. §. *A vizsgáló bizottság.* a) A rajztanításra képesítő vizsgálatok külön országos bizottság előtt tartatnak meg.

b) Ezen bizottság áll: az elnökből, az alelnökből, a kir. József-műegyetem, az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet, az állami pol-

gári iskolai tanítóképző intézet, valamint a különböző iskolák és az érdekelt szakkörök megfelelő számú képviselőiből. A bizottság elnökét és tagjait öt-öt évi időtartamra a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki.

c) A vizsgáló bizottság két csoportban működik; az első csoport hatáskörébe a középiskolákra, a másodikéba a nép- és iparoktatási intézetekre szóló képesítés tartozik.

d) Az elnök, akadályoztatása esetén az alelnök, a bizottság mindennemű értekezletein és tanácskozásain és a vizsgálatokon elnököl; a bizottság ügykezelését vezeti. Szavazatok egyenlősége esetén az elnök szava dönt.

e) A vizsgáló bizottság hivatalos pecséttel él, melyen Magyarország koronás címere látható ezen körirattal: «A m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság pecsétje 1878.»

3. §. *A képesítés nemei.* Rajtanításra képesítést lehet szerezni:

a) Középiskolák számára, még pedig

a) szabadkézi rajz és rajzoló geometriából, vagy

β) ezen tantárgyaknak csak egyikéből.

b) Tanítóképzők, polgári és ipariskolák számára.

c) Alsófokú ipariskolák számára. Végre

d) Rajztanítónői képesítést polgári és felsőbb leányiskolák számára.

4. §. *Jelentkezés a vizsgálatra.* A rajztanításra képesítő vizsgálatra jelentkezésnek határideje rendszerint minden év márczius hava 15-ike. A kihirdetés évenként a Budapesti Közlönyben, a Középiskolai Tanáregyesület Közlönyében és a Néptanítók Lapjában történik meg.

A rajztanításra képesítő vizsgálatához bocsátás iránt a szabályszerűen bélyegelt és fölszerelt folyamodványt a bizottság elnökénél kell benyújtani.

A folyamodvány mellékletei:

a) a jelentkező rövid életrajza, melyben különösen kiképeztesésének főirányát, menetét és az arra fordított időt kell jeleznie;

b) születési bizonyítványa;

c) tanulmányi és az előirt általános műveltséget igazoló egyéb bizonyítványok ;

d) hatósági orvos által kiállított bizonyítvány jelentkezőnek a rajztanításra testileg alkalmas voltáról ;

e) a geometriai, építészeti, szabadkézi, esetleg műipari rajz köréből való önálló dolgozatai ;

f) ha a jelentkező közszolgálatban áll, közvetlen előljárója, különben pedig közhatóság által kiállított erkölcsi bizonyítvány ; végre

g) a netalán valamely tanintézetnél rajztanítói minőségben folytatott működésről szóló bizonyítványok.

A folyamodványban a jelentkezőnek ki kell jelentenie, hogy a képesítésnek a 3. §-ban felsorolt nemei közül melyet kíván megszerezni, továbbá vajjon a számtani oktatás módszeréből óhajt-e vizsgálatot tenni.

5. §. Az előképzettség mértéke. a) A középiskolai, tanítóképzői, polgári és ipariskolai rajztanításra képesítő vizsgálatához (3. §. a) és b) az érettségi bizonyítvány, vagy elemi iskolai tanítói oklevél kívántatik.

Felötlő tehetség és szakképzettség mellett külön miniszteri engedélylyel ezen vizsgálatra olyanok is bocsáthatók, kik legalább hat közép- vagy polgári iskolai osztályt végeztek. Ezek azonban kötelesek általános műveltségök megfelelő fokát egy e végből közép-, esetleg polgári iskolai tanárokból alkotott külön vizsgáló bizottság előtt igazolni.

b) Az alsófokú ipariskolai rajztanításra képesítő vizsgálatához (3. §. c) a m. kir. iparművészeti iskola, a középipariskola, vagy hasonló irányú szakiskola jó sikerű elvégzése, avagy elemi iskolai tanítói oklevél, vagy pedig oly bizonyítványok és sajátkezű rajzok kívántatnak, melyek alapján föl lehet tenni, hogy a jelentkező a vizsgálat követelményeinek meg fog felelhetni.

c) Polgári és felsőbb leányiskolai rajztanítónői képesítő vizsgálatra a kellő rajzi szakképzettséggel és elemi népiskolai tanítónői oklevéllel bíró nőket lehet bocsátani.

Felöltő tehetség és szakképzettség mellett külön miniszteri engedélylyel ezen vizsgálathoz oly nők is bocsáthatók, kik legalább négy polgári vagy felsőbb leányiskolai osztályt végeztek és általános műveltségök megfelelő fokát e végből alkotott külön vizsgáló bizottság előtt igazolták.

6. §. *A vizsgálat helye és alakja.* A rajztanításra képesítő vizsgálatok az orsz. magyar kir. rajztanárképző intézetben (Budapest, Andrássy-út 71. sz. a.) évenként rendszerint június hó második felében tartatnak meg.

Minden képesítő vizsgálat három részből áll:

- a) zárthelyi,
- b) szóbeli vizsgálatból és
- c) próbatanításból.

A zárthelyi vizsgálat alkalmával könyvek vagy jegyzetek használata meg van tiltva. A felügyeletet a vizsgáló bizottságnak e végre kiküldött tagjai gyakorolják.

Szóbeli vizsgálatra csak oly jelöltek bocsáthatók, kiknek zárthelyi dolgozatait a bizottság elfogadhatónak találta.

A próbatanítás célja a jelölt módszeres tanító képességének igazolása. Tárnya az illető iskola rajzoktatás-anyagából választatik és a próbatanítást megelőző napon a jelölttel oly célból közölte-tik, hogy a tanításra előkészülhessen.

7. §. *A képesítő vizsgálatok tárgyai és az ezekből követelt mérték.*

I. KÖZÉPISKOLAI RAJZTANÁROK VIZSGÁLATA.

A)

Kik úgy a szabadkézi rajzból, mint a rajzoló geometriából nyernek képesítést.

1. *Zárthelyi vizsgálat tárgyai:*

- a) Alakrajzolás, egész élő alakról (akt); rendelkezésre álló idő 3 óra.
- b) Ékítményes rajzolás: dombórú mintáról árnyékolással (az

egésznek felvázolása és a feladat egy részének teljes kidolgozása); idő 10 óra.

c) Iparművészeti rajzolás és tervezés: színes ékítménynek vagy valamely iparművészeti tárgynak tervezése; idő 5 óra.

d) Építészeti (műszaki) rajzolás, az alaktanból szerzett készség kimutatására; idő 5 óra.

e) Ábrázoló geometria és látszattan:

a) Szerkesztési feladat: valamely geometriai testcsoport vagy egyszerű építészeti tárgy orthogonális ábrázolása és távlati képének előállítása, különböző világítás feltétele mellett; idő 6 óra.

β) Szemléleti látszattani feladat: geometriai testek csoportjának puszta szemlélet alapján szabad kézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.

f) Mintázás: féldomború ékítmény előállítása grafikai mintáról, egy részletnek teljes kidolgozásával; idő 5 óra.

2. Szóbeli vizsgálat tárgyai:

a) Elemi geometria. A planimetriából a térelemek, egyenesek és szögek helyzeti és metrikus tulajdonságai; az egyenesvonalú idomok projectivitása, transversalisai és területe; a kör és vonatkozásai a térelemekhez; kerülete és területe; kúpszeletek elemei; cikloisok, evolvensok és csigavonalok. A stereometriából a pont, egyenes és sík vonatkozásai a térben; a síklapú testek, henger, kúp és gömb leírása, egybevágósága és hasonlósága, felülete és köbtartalma.

b) Ábrázoló geometria. Ábrázolás egy és több képsíkon; a térelemek vonatkozásai; a síkidomok ábrázolása; a hasáb, gúla, henger, kúp és forgási testek ábrázolása, relatív vonatkozásaik a térelemekkel és egymással; megvilágítási szerkesztések; vetett és saját árnyék; a megvilágítás intenzitása; az orthogonális és klinogális axonometria elemei.

c) Látszattan. Látszati képek szerkesztése az orthogonális ábrázolási mód alapján. A térelemek centrális ábrázolása, helyzeti és méretes vonatkozásai. Segédműveletek korlátolt képsíkon. A kör

és más síkidomok centrális ábrázolása. Síklapúak, forgási testek, testcsoportozatok ábrázolása. Árnyékszerkesztés.

d) Bonczalaktan. Az emberi test külalakját meghatározó csontok, inak, izmok idomai, kölcsönös aránya és mozgása törvényei.

e) Műtörténelem és stiltan. A régi keleti népek, Görögország és Róma, a középkor és renaissance műtörténelme.

f) Nevelés- és oktatástan. Az általános elvek és szabályok ismerete és ezeknek alkalmazása a rajz és szépírás oktatása körében. A középiskola szervezete: rajzi és szépírási tanterve és ezen oktatás segédeszközei. A rajz- és szépírásoktatás irodalma, a jelesebb művek ismerete. A magyar közoktatásügy fejlődése története, különös tekintettel a középiskolára.

3. *Próbatanítás.*

4. *Rendkívüli tárgy:* A számtani oktatás módszertana. Csupán azok számára kötelező, kik ezen tárgyból kívánnak vizsgálatot tenni.

B)

Csupán szabadkézi rajz tanítására képesítő vizsgálat.

1. *Zárthelyi vizsgálat* tárgyai ugyanazok mint A) alatt.

2. *Szóbeli vizsgálat* tárgyai:

a) Elemi geometria: a planimetria és stereometria ismerete bebizonyító alapon, azonban újabb geometriai elméletek kizárásával; különös figyelemmel a szerkesztésre.

b) Bonczalaktan.

c) Műtörténelem és stiltan.

d) Nevelés- és oktatástan.

A b) c) d) tantárgyak az A) alatt követelt mértékben.

3. *Próbatanítás.*

C)

*Csupán rajzoló geometria tanítására képesítő vizsgálat.*1. *Zárthelyi vizsgálat tárgyai:*

a) Alakrajzolás: fej domború mintáról; idő 5 óra.

b) Ékítményes rajzolás: domború mintáról árnyékolással (az egésznek felvázolása és egy részlet teljes kidolgozása); idő 10 óra.

c) Iparművészeti rajzolás: valamely műipari tárgynak főbb méretekkel jelölt vázlata nyomán műhelyi részletrajz kivánt nagyságban; idő 5 óra.

d) Építészeti (műszaki) rajzolás, az alaktanból szerzett készültség kimutatására; idő 5 óra.

e) Ábrázoló geometria és látszattan:

a) Szerkesztési feladat; valamely geometriai testcsoportozat vagy egyszerű építészeti tárgy orthogonális ábrázolása és távlati képének előállítása, különböző világítás feltétele mellett; idő 6 óra.

b) Szemléleti látszattani feladat; geometriai testek csoportjának puszta szemlélet alapján szabad kézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.

f) Mintázás: féldomború ékítmény előállítása grafikai mintáról, egy részletnek teljes kidolgozásával; idő 5 óra.

2. *Szóbeli vizsgálat tárgyai* ugyanazok mint A) alatt.3. *Próbatanítás.*4. *Rendkívüli tárgy:* A számtani oktatás módszertana. Csupán azok számára kötelező, kik ezen tárgyból kívánnak vizsgálatot tenni.*Megjegyzés.* A B) és C) alatti képesítő vizsgálatot tett jelöltek, ha az A) alatti képesítést meg akarják szerezni, a tananyagkülönbözetből kiegészítő vizsgálatot tartoznak tenni.

II. TANÍTÓKÉPZŐ INTÉZETI RAJZTANÁROK ÉS POLGÁRI VALAMINT IPARISKOLAI RAJZTANÍTÓK KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATA.

1. Zárthelyi vizsgálat tárgyai.

a) Alakrajzolás; fej domború mintáról; idő 5 óra.

b) Ékítményes rajzolás: domború mintáról árnyékolással (az egésznek felvázolása és egy részlet teljes kidolgozása); idő 10 óra.

c) Iparművészeti rajzolás: valamely műipari tárgynak főbb méretekkel jelölt vázlata nyomán, műhelyi részletrajz, kívánt nagyságban; idő 5 óra.

d) Építészeti (műszaki) rajzolás, az alaktanból szerzett készült-ség kimutatására; idő 5 óra.

e) Ábrázoló geometria és látszattan:

a) Szerkesztési feladat: valamely geometriai test vagy testcsoport orthogonális ábrázolása és távlati képének előállítás. Az orthogonális ábrázolásnál az esetleg előforduló áthatások, és az árnyék szerkesztése is kívántatik; a rajz tussal kihuzandó, de írásbeli magyarázat nem szükséges. Idő 6 óra.

β) Szemléleti látszattani feladat: geometriai testek csoportjának puszta szemlélet alapján szabadkézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.

f) Mintázás: féldomború ékítmény előállítása grafikai mintáról, egy részletnek teljes kidolgozásával; idő 5 óra.

g) Szépírás: próbaírás magyar és német folyó- és ronde-irással; idő 1 óra.

2. Szóbeli vizsgálat tárgyai:

a) Elemi geometria: a planimetria és stereometria ismerete bebizonyító alapon, azonban az újabb geometriai elméletek kizárásával; különös figyelemmel a szerkesztésre.

b) Ábrázoló geometria: az egy és több képsíkon való derékszögű ábrázolás elvei (pont, vonal, sík ábrázolása, egymáshoz való

helyzetök, valódi nagyság és hajlás): a szögletes testek ábrázolása, síkmetszetei, áthatása, árnyékuk szerkesztése; ugyanazon feladatok megoldása a kúp, henger, gömb és forgási felületeknél a gyakorlatban előforduló egyszerűbb helyzetekben.

c) Látszattan: az átmetszés módszere; a középponti vetítés elvei (pont, vonal, sík ábrázolása; iránypontok, irányvonalak; síkbeli alakok ábrázolása); a rövidített distáncz és az osztópontok elmélete; egyszerű tárgyak látszati ábrázolása; a látszati árnyék-szerkesztés elemei.

d) Műtörténelem és stílus; a régi keleti népek, Görögország, Róma, a középkor és a renaissance műtörténelmének alapvonalai; az itten fellépő stílusokat jellemző főbb vonások ismerete.

e) Nevelés és oktatás: az általános elvek és szabályok ismerete és ezeknek alkalmazása a rajz- és szépírás oktatása körében. A tanítóképezde és polgári iskola célja és szervezete; ezen intézetek rajz- és szépírási tantervei és ezen oktatás segédeszközei. A rajz- és szépírásoktatás irodalma, jelesebb művek ismerete. A magyar népoktatásügy fejlődése története, különös tekintettel a polgári iskolára és tanítóképezdére.

3. *Próbatanítás.*

Megjegyzés. A II. alatti képesítő vizsgálatot tett jelöltek, ha az I. vagy IV. alatti képesítést is meg akarják szerezni, a tananyag-különbözetből kiegészítő vizsgálatot tartoznak tenni.

III. ALSÓFOKÚ IPARISKOLAI RAJZTANÍTÓK KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATA.

1. *Zárthelyi vizsgálat tárgyai:*

a) Ékítményes rajzolás féldomború mintáról árnyékolással; idő 10 óra.

b) Műhelyi rajzolás: valamely műipari tárgynak főbb méretekkel jelölt vázlata nyomán, műhelyi részletrajz kívánt nagyságban; idő 5 óra.

c) Építészeti rajzolás: egyszerű építészeti tárgy rajzolása tömör minta után árnyékszerkesztéssel; idő 10 óra.

d) Ábrázoló geometria és látszattan:

a) Szerkesztési feladat: egyszerű geometriai testek orthogonális ábrázolása árnyékszerkesztéssel; ugyanezen testek látszati képének előállítás; idő 6 óra.

β) geometriai testek csoportjának szemlélet alapján szabad kézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.

2. *Szóbeli vizsgálat tárgyai:*

a) Elemi geometria: A térbeli mennyiségről általában; a vonalak helyzetei a síkban; idomok keletkezése; egyenesvonalú síkidomok összevágósága, hasonlósága, szimmetriája. A kör, ellipszis, tojás-, kosár- és csigavonalok szerkesztése. Az egyenesvonalú síkidomok és a kör területének meghatározása. Testek ismertetése; ezek felülete és térfogatának kiszámítása.

b) Ábrázoló geometria: A vetítés fogalma; a pont, vonal és sík vetületei, metrikus és helyzeti vonatkozások. Hasáb, henger, gúla, kúp, gömb és ezek összetételeinek ábrázolása, vetett és önárnyékuk szerkesztése.

c) Látszattan: Alapfogalmak; egyszerű geometriai testek és testcsoportok látszati képének szerkesztése hozzáférhető enyésző pontok és alaprajz segítségével.

d) Oktatóstan: Az alsófokú ipariskolai rajzoktatás célja, tanterve; taneszközök, vezérkönyvek ismerete. A rajzoktatás módszere.

3. *Próbatanítás.*

IV. POLGÁRI ÉS FELSŐBB LEÁNYISKOLAI RAJZTANÍTÓNŐK KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATA.

1. *Zárthelyi vizsgálat tárgyai:*

a) Alakrajzolás: fej domború mintáról; idő 5 óra.

b) Ékítményes rajzolás:

- a) ékítmény rajzolása domború mintáról árnyékolással; az egésznek felvázolása, a feladat egy részének teljes kidolgozása; idő 10 óra.
- β) Színes síkékítmény tervezése, különös tekintettel a női kézimunkára; idő 5 óra.
- c) Aquarell-festés: élő növényről vagy csendéleti mintáról; idő 5 óra.
- d) Ábrázoló geometria és ezzel kapcsolatosan látszattani szerkesztés: egyszerű geometriai testek orthogonális ábrázolása árnyékszerkesztéssel; ugyanezek látszati képének előállítása; idő 6 óra.
- e) Szemléleti látszattan: geometriai testek csoportjának puszta szemlélet alapján szabadkézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.
- f) Szépírás: próbaírás magyar, német és ronde-írással; idő 1 óra.

2. Szóbeli vizsgálat tárgyai:

a) Elemi geometria: a planimetria és stereometria ismerete bebizonyító alapon, az újabb geometriai elméletek kizárásával, különös tekintettel a szerkesztésre.

b) Műtörténelem és stíltan: a régi keleti népek, Görögország, Róma, a középkor és a renaissance műtörténelmének alapvonalai: az ezekben fellépő stíleket jellemző főbb vonások ismerete.

c) Nevelés- és oktatástan; az általános elvek és szabályok és ezeknek alkalmazása a rajz- és szépírás-oktatás körében. A polgári és felsőbb leányiskolák céljai és szervezete; ezen intézetek rajz- és szépírás-tantervei; ezen oktatás segédeszközei. A rajz- és szépírásoktatás irodalma; a jelesebb művek ismerete.

3. Próbatanítás.

8. §. *Fölmentés a vizsgálat valamely tárgya alól.* Oly jelölteket, kik önálló művészi vagy irodalmi dolgozatok, avagy előlegesen szerzett egyenlőértékű hazai képesítő oklevelek által megfelelő képességüket a vizsgálat valamely tárgyából hitelesen igazolják, a vizsgáló bizottság ama tárgyaktól teendő vizsgálat alól fölmenthet.

9. §. *Oklevél.* A vizsgálatot sikerrel letett jelölt annak meg-

felelő oklevelet kap, melyet az elnök és a vizsgáló bizottság jegyzője ír alá.

Ezen oklevélben felsorolandók a vizsgálat tárgyai azon fokozat jelzésével (jeles, jó, elégséges), melyet a jelölt az egyes tárgyakból kiérdemelt.

10. §. *A vizsgálat ismétlése.* A vizsgálat ki nem elégtő eredménye esetén a jelölt a vizsgáló bizottság határozatához képest egy, esetleg két év múlva a vizsgálatot ismételheti.

A ki harmadik ízben megkísérlett vizsgálaton sem képes ki-
elégtő eredményt felmutatni, az vizsgálatra többé nem bocsátható.

A vizsgálat sikertelensége esetén a jelölt arról bizonyítványt kap, melyben azon körülmény, vajjon csak bizonyos időre avagy végkép vettetett vissza, megemlítendő.

11. §. *Vizsgálati díjak.* A vizsgálat díja 20 forint. Ezt a jelölt a vizsgálat megkezdése előtt az elnök nyugtájára fizeti le. A díj alól fölmentésnek nincsen helye.

Ismétlő vizsgálat alkalmával, ha ez legfeljebb három tárgyra terjed ki, a díjnak felét, máskülönben az egész díjat kell fizetni.

Kiegészítő vizsgálatért fél díj jár.

12. §. *Ügykezelés.* A vizsgálatokról az elnök rendes anya- és jegyzőkönyveket vezet, melyeket a vizsgáló bizottság jelen volt tagjai aláírnak, s melyeknek hiteles másolatát az elnök a vizsga végeztével jelentésével együtt a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez terjeszti fel.

13. §. *Külföldi oklevelek.* Külföldön nyert rajztanári és rajztanítói oklevelek Magyarország területén csak akkor válnak érvényessé, ha a vallás- és közoktatásügyi miniszter azokat érvényesnek nyilvánította.

AZ INTÉZET RENDES NÖVENDÉKEINEK EGYÉVES ÖNKÉNTESI KEDVEZMÉNYE.

Az intézet azon növendékeire nézve, kik az intézetbe való belépésük előtt érettségi vizsgálaton át nem estek, életbe vágó jelentőséggel bír a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr ő nagyméltóságának f. 1888. évi február hó 13-án 6051. sz. alatt kelt leirata, melylyel az igazgatóságnak — e tárgyban tett felterjesztése eredményeül — tudomására hozatik, hogy az orsz. m. kir. mintarajziskolának, és rajztanárképzőnek, valamint a m. kir. iparművészeti iskolának az egy évi önkéntességi kedvezmény tekintetében a főgymnasiumokkal és főreáliskolákkal való egyenjogúsítása a m. kir. honvédelmi miniszterium részéről a cs. és kir. közös hadügyminiszteriummal egyetértőleg elismertetett.

Miután a fenti egyenjogúsítás magyarázata körül könnyen félreértések merülhetnének föl, szükségesnek mutatkozik az intézeti növendékek szempontjából itt a következőket megjegyezni.

1. Az egyévi önkéntesség kedvezménye csakis az intézet *rendes növendékeit* illeti meg: minélfogva a vendéglátogatók arra igényt nem tarthatnak.

2. Az intézet rendes növendékei közül is csak azok részesülnek az egyévi önkéntesség kedvezményében, kik az intézetbe való belépésük előtt legalább 4 közép- vagy polgári iskolai osztályt a legközelebbi felsőbb osztályba átlépésre feljogosító, tehát legalább is «elégészes» sikerrel végeztek.

3. Azok, kik csak az intézet elhagyása után lépnek a hadköte-

les korba, amennyiben az előbbi pontban említett föltételnek megfelelnek, igazolni tartoznak, hogy az intézet teljes tanfolyamát szabályszerűen elvégezték.

4. Ha az intézet növendékét még két tanfolyam elvégzése előtt éri utól a hadkötelesség, ez esetben szükséges, hogy midőn az első korosztályba lép, legalább az utolsó előtti évfolyam, (a III. osztály) tanulója legyen, mert ellenkező esetben, (ha például még csak a II. osztály tanulója volna a növendék, midőn először kell a sorozó bizottság elé állania) az egyévi önkéntesi kedvezményre igényt nem tarthat. Megjegyzendő, hogy azok is, kik az intézet két legfelsőbb évfolyamába járnak, az első korosztályba való belépésük alkalmával, hitelesen igazolni tartoznak, hogy tanulmányaik befejezésével nem önhibájokból késtek el.

5. A 4. pontban említett növendékek, amennyiben minden föltételnek eleget tettek, egyévi önkéntesek gyanánt csakis feltételesen és a végleges határozatnak a tanulmányok befejezéseig való függőben tartása mellett, vétetnek fel. Miből következik, hogy azok, kik abban hagyják tanulmányaikat, avagy tanulmányaiknak kellő eredménnyel történt bevégezését a maga idejében nem képesek igazolni: *a három évi tényleges szolgálatra, illetőleg, ha a honvédséghez tartoznak, a honvédségi törvényszabta tényleges szolgálatra utólagosan behivatnak.*

6. A tanulmányok szabályszerű bevégezését a rajztanár- és rajztanító jelöltekre nézve a négy évi tanfolyam végén államvizsgálat útján szerzendő rajztanári, illetve rajztanítói képesítő oklevél, — a művésznövendékekre nézve pedig legalább három évi tanfolyamnak látogatását tanusító jó bizonyítvány igazolja, mely okmány az egyévi önkéntesek gyanánt feltételesen befogadott növendékek által közvetlenül a tanfolyam befejezése után, azok részéről, a kiknek pótvizsgát kell tenniök, legkésőbb a tanfolyam utolsó évének október 15. napjáig az illető csapattest parancsnokságához terjesztendő be.

7. Az intézet azon növendékeit, kik érettségi bizonyítvány alapján vétettek fel, a fenti intézkedések természetesen nem érintik,

AZ ÉV TÖRTÉNETÉBŐL.

Az országos magyar kir. mintarajziskola és rajztanárképző az 1889—90-iki tanév alatt is eredményesen működött hivatása teljesítésében. A tanári testületben, melynek a múlt tanévben szenvedett veszteségei még ugyanazon évben pótolhattak, újabb változás nem fordult elő. Mint a múlt tanév végén kinevezett új tanerő, NADLER RÓBERT műépítész-festész, az ékítményes- és iparművészeti rajzolás rendes tanára, a most lefolyt tanév elején kezdte meg tevékenységét intézetünk kebelében, már az első tanév sikereivel is igazolván a várakozásokat, melyekre szép tehetségei jogosítottak fel.

★

Az intézet szobrászati osztálya részére az «epreskerti» telken épült külön műteremben, melyről a múlt évi Értesítőben említés tétetett, a lefolyt tanévben már folytak az előadások, s így az intézet már tágabb működési körben mozgott, amennyiben a szobrászati pályára törekvő művésznövendékeket is fogadhatott be, kik az általuk választott művészeti ágban most már hazai intézetben nyerhetik magasabb igényű kiképeztetésöket. Az új osztályba föl-vett növendékek haladása azzal biztat, hogy a szobrászati osztály hivatásának teljesen meg fog felelhetni.

★

A szobrászati osztálynak az intézet központi épületéből való kiköltözése folytán ezen utóbbi épületben több hiány volt előnyö-

sen orvosolható, amennyiben az igazgatósági iroda s a könyvtár célszerűbb elhelyezést nyertek, s a könyvtárhoz a növendékek használatára tágas olvasóterem volt csatolható. Ezenkívül az intézet női osztálya is két tanteremmel bővült, ami — tekintettel az osztály népes voltára és azon körülményre, hogy mindig többen jelentkeznek, kik művészeti tanulmányaik mellett rajztanítónői oklevél szerzésére is törekszenek — elodázhatlanul szükségesnek mutatkozott.

A női osztályra nézve a folyó tanév nyári felétől kezdve — a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr ő nagyméltóságának f. évi 12,438. sz. alatt kelt magas rendeletéhez képest — még azon újabb rendszabály lépett életbe, mely szerint a női osztály azon növendékei, kik rajztanítónői képesítés szerzése céljából az intézet rendes növendékei számára előírt tananyagot végzik, az ezen növendékektől szedett mérsékeltebb tandíjat fizetik. Egyúttal gondoskodás történt az iránt, hogy a női osztály rendes növendékei — remélhetőleg már a jövő tanévtől kezdve — a geometriából igényeiknek megfelelő külön oktatásban részesüljenek.

*

Intézetünk jövőbeli működésére nem csekély befolyással leend a törvényhozás azon intézkedése, melylyel a görög nyelv kötelező tanulása a gymnasiumok tantervéből töröltetvén, az ily módon megtakarított óraszám egy részének rajzoktatásra való fordítása rendeltetett el. A rajzoktatásnak eme föllendülése a tanerőknek nagy számát is igényli s így az intézet egyik feladata, mely abból áll, hogy a nyilvános oktatásnak minél több szakszerűen képzett erőt szolgáltasson, az előnyösen változott viszonyok között kétségkívül az intézet tovább fejlődését, keretének bővülését fogja maga után vonni, egyúttal a képesített jelölteknek az eddiginél nagyobb működési tért és jövőjük kedvező alakulását ígervén.

Az említett körülményekkel függ egyébiránt össze a rajztanár- és rajztanítóképzés és képesítés ügyében összehívott szaktanácskozmány működése is, melyről fentebb volt szó.

AZ INTÉZET NÖVENDÉKEINEK NÉVSORA
az 1889—90-iki tanévben.

I. OSZTÁLY.

Téli félév:

Auerbach Lipót
Dusek Ede
Hollós Béla
Klopfér Miksa
5 Krausz Béla
Majoros Károly
Marselek Endre
Mittelmann Jakab
Papszt Imre
10 Pauer Vilmos
Spitzer Hermann
Sulczberger Miksa
13 Veress Zoltán.

Nyári félév:

Auerbach Lipót
Bortstieber Ernő
Burger József
Dusek Ede
5 Hollós Béla
Holló Barnabás
Hoske Kálmán
Krausz Béla
Majoros Károly
10 Mittelmann Jakab
Papszt Imre
Pauer Vilmos
Spitzer Hermann
Stoklász József
15 Sulczberger Miksa.

II. OSZTÁLY.

Téli félév:

Barsy Adolf
Bécser János
Bülch Károly
Edvi Illés Aladár
5 Hoffmann János
Krisztiani István
Papp József
Papp Sándor ✓
Redlich József
10 Steiner András
11 Zsitvay János.

Nyári félév:

Bécser János
Bülch Károly
Edvi Illés Aladár
Hoffmann János
5 Krisztiáni István
Papp József
Papp Sándor ✓
Redlich József
Steiner András
10 Zsitvay János.

III. OSZTÁLY.

Téli félév:

Baumgartl Boldizsár
 Bencze József
 Hazslinszky Kálmán
 Keleti Gábor
 5 Kemenczky Árpád
 Mühlbeck Károly
 Stigliczy Jenő
 Taksonyi József
 Véber Ernő
 10 Vetró Sándor.

Nyári félév:

Baumgartl Boldizsár
 Bencze József
 Hazslinszky Kálmán
 Keleti Gábor
 5 Kemenczky Árpád
 Mühlbeck Károly
 Stigliczy Jenő
 Taksonyi József
 Véber Ernő
 10 Vetró Sándor.

IV. OSZTÁLY.

Téli félév:

Bakos Tibor
 Boros Radó
 Bosznai István
 Cseley József
 5 Groh István
 Juhász Árpád
 Kalmár Jenő
 Kiss Lajos
 Pálffy József
 10 Zacherl Ágoston

Nyári félév:

Bakos Tibor
 Bosznai István
 Cseley József
 Groh István
 5 Juhász Árpád
 Kiss Lajos
 Pálffy József
 Scharscher Dániel
 Weixlgärtner Ármin
 10 Zacherl Ágoston.

GYAKORLÓ FESTÉSZETI OSZTÁLY.

Téli félév:

Kutner Géza
 Major Jenő
 Oskó Lajos
 Perlmutter Samu
 5 Reinhard Károly
 Rösler Lajos
 7 Stern Fülöp.

Nyári félév:

Major Jenő
 Nagy Sándor
 Oskó Lajos
 Reinhard Károly
 5 Rösler Lajos
 6 Stern Fülöp

NŐI OSZTÁLY.

Téli félév:

Agorasztó Melanie
 Deréki Anna
 Eleöd Judit
 Eleöd Karola
 5 Kircz Ráchel
 Komócsy Józsefné
 Löschinger Hedvig
 Madarász Adelina
 Marlin Molly
 10 Rigó Mária
 Schamorzil Antonia
 Telkesy Valéria
 13 Volf Irma.

Nyári félév:

Agorasztó Melanie
 Br. Bothmer Sándorné
 Deréki Anna
 Eleöd Judit
 5 Eleöd Karola
 Kircz Ráchel
 Komócsy Józsefné
 Löschinger Hedvig
 Madarász Adelina
 10 Marlin Molly
 Rigó Mária
 Schamorzil Antonia
 Telkesy Valéria
 14 Volf Irma.

VENDÉGLÁTOGATÓK.

Téli félév:

Adelman Gusztáv
 Baki Albert
 Birkholz Ágost
 Bokelberg A. Edward
 5 Burger József
 Ehrenstein Zsigmond
 Ellinger Emil
 Gillemot Ödön
 Greguss Imre
 10 Hoske Kálmán
 Joós Imre
 Kende István
 Krenner Viktor
 Krucsay Ferencz
 15 Löwy Alfréd
 Mihalik Dániel
 Murgas József
 Nagy Sándor
 Olgyay Ferencz

Nyári félév:

Adelman Gusztáv
 Birkholz Ágost
 Barsy Adolf
 Boruth Andor
 5 Bizám Endre
 Erdössy Béla
 Ehrenstein Zsigmond
 Ellinger Emil
 Gillemot Ödön
 10 Greguss Imre
 Kalmár Jenő
 Kende István
 Krenner Viktor
 Löwy Alfréd
 15 Mihalik Dániel
 Murgas József
 Muszely Gyula
 Olgyay Ferencz
 Richter Aurél

Téli félév:

- 20 Sável Dezső
Scherling Antal
Stöger Rudolf
Szlányi Lajos
Thein Miksa
25 Zambory Lajos
26 Zvarinyi Lajos

Nyári félév:

- 20 Sável Dezső
Scherling Antal
Szlányi Lajos
Thein Miksa
24 Zvarinyi Lajos.

Összesen: a téli félévben 90, a nyári félévben 89 növendék.
Ezek közül kimaradt a téli félévben: 10.

STATISZTIKAI ADATOK.

Az intézet növendékei közül volt:

	1-ső félév :	2-ik félév :
Rajztanító és rajztanárjelölt	44	41
Műkedvelő és művésznövendék	31	33
Képesített rajztanító és rajztanár	2	1
Nő	13	14
Összesen	90	89

Korra nézve voltak :

	1-ső félév :	2-ik félév :
16 és 18 év között	11	13
18 és 20 év között	21	23
20 éven felül	58	53
Összesen	90	89

Előkészültségi fokra nézve:

	1-ső félév :	2-ik félév :
Érettségi vizsgálaton átesett	26	25
Előzetesen felsőbb körű tanulmányokat végzett	2	2
Előzetesen középtanodát látogattak	29	27
Előzetesen tanítóképezdét végeztek	7	6
Előzetesen alsóbb fokú iskolába jártak	26	29
Összesen	90	89

Vallásra nézve:

	1-ső félév :	2-ik félév :
Római katolikus	46	43
Helvét hitvallású	12	10
Ágostai hitvallású	11	13
Görög katolikus	1	1
Görög keleti hitvallású	4	4
Izraelita	16	18
Összesen	90	89

Anyanyelvre nézve:

	1-ső félév:	2 ik félév:
Magyar	85	85
Német	3	2
Román	1	1
Tót	1	1
Összesen	90	89

Állami rajztanár és rajztanítójelölti ösztöndíjt élvezett	10
Kisebb államsegélyben részesült	7
Művészi ösztöndíjban részesült	3
Kiszolgáltatott ösztöndíjak és segélyek összege	5200 frt.

Ezenkívül az intézet női osztályának két növendékét Nságos Brassai Sámuel nyug. egyet. tanár ur 500 illetve 400 forinttal segélyezte, továbbá a II. osztály egy növendéke a nagyváradi gör. kath. püspökségtől 250 frt ösztöndíjat, a IV. osztály egy növendéke Zombor városától Falcione-féle 600 frt ösztöndíjat, egy művésznövendék Kecskemét városától 250 frt, egy másik művésznövendék Debreczen városától 300 frt segélyt élvezett.

Tandíjban befolyt az 1889—90-iki tanév

téli felében	675 frt ;
nyári felében	635 „
Összesen	1310 frt.

A tandíj alól fölmentettek:

a téli tanfélévben	12
a nyári tanfélévben	11

A mult tanévi zárünnepély alkalmával ezüst jutalomdíjt nyertek és pedig:

az alakrajzolás és festésből	4	növendék ;
az ékítményes rajzolás és szemléleti látszattanból	4	„
a mintázásból	2	„
a mértani szakokból	4	„
az iparművészeti rajz és tervezésből	4	„
a festészeti gyakorló osztályból	1	„
a műtörténelemből	1	„
a kiadott jutalomdíjak összege	300 frt	ezüstben.

Rajztanári és rajztanítói képesítő vizsgálatra jelentkezett
 az 1889—90. tanév alatt 24 jelölt. Vizsgálatra bocsáttatott 22.

Ezek közül felső fokú képesítést nyert. . . . . 9 növendék,
 névszerint :

Cseley József,
 Hirt Pál,
 Pálffy József,
 Szerémi Alajos és
 Zacherl Ágoston «jó»,
 Greguss Imre,
 Gróh István,
 Hosszu Lajos és
 Juhász Árpád pedig «elégéses» általános osztályzattal.

Alsó fokú képesítést nyert . . . . . 4 növendék,
 névszerint :

Löschinger Hedvig és
 ifj. Obendorf Gusztáv «jó»,
 Cholnoky Károly és
 Madarassy Erzsi pedig «elégéses» általános osztályzattal.

Két évre visszautasított	. . . . .	1 jelölt.
Egy «	«	4 «
Visszalépett	. . . . .	4 «

TUDNIVALÓK A JÖVŐ TANÉVRE.

A beiratkozás az 1890—91-iki tanévre f. évi szeptember hó 9., 10. és 11-ik napján d. e. 8—12-ig és d. u. 3—5 óráig az intézet igazgatósága által fog eszközölni.

A félévi tandíj a beiratkozás alkalmával előzetesen lefizetendő. Ugyanekkor nyújtandók be a tandíj-elengedés iránt, vagyontalansági és tanbizonyítványokkal fölszerelt kérvények is.

Ujonnán belépő növendékek, valamint a vendéglátogatók az első félévi tandíj alól föl nem mentetnek.

A felvételi vizsgálatok (próbarajzok készítése) szeptember hó 12. és 13-án fognak megejtetni.

Budapest, 1890. június hóban.

Keleti Gusztáv

igazgató.

